

ARCHÉ jako „počátek“

Nejdůležitějších několik problémů, jimiž se musí zabývat v současné a nejbližší době, je spojeno s důsledky rozpadu a rozvratu substančního myšlení. Nic netrvá beze změny, jsou jen různé rychlosti proměn. Pro porozumění změnám však nestačí srovnávat různé „stavy“ a zjišťovat rozdíly mezi nimi, ale třeba se pokusit pochopit a myšlenkově uchopit přechod od jednoho stavu k druhému, tedy kontinuitu změny. Různé „stavy“, mezi nimiž se má odehrávat „kontinuální změna“ (a nikoli pouze střída malých odlišností), musí být do kontinuity spojovány a integrovány jen tak, že ta kontinuita odněkud začíná a někde končí, a to nejen prostorově, ale také a zejména časově. Jinak řečeno, jedním ze základních problémů je pojetí kontinuální změny, která má počátek, průběh a konec. Takové změně říkáme „událost“. A proto hned dalším velkým problémem je pojetí toho, jak dochází k počátku takové „události“. Má-li totiž jít o skutečný její začátek, nemůžeme tento začátek odvozovat po všech stránkách a ve všem z něčeho, co tu bylo ještě dříve, protože nic, co předcházelo počátku události, se nemohlo stát její součástí, dokud do jejího průběhu, do jejího celku nebylo poято, přijato, zapojeno a organizačně učiněno její součástí. Aby totiž něco, co určité události, o kterou nám jde, mohlo být učiněno součástí jejího průběhu, je zapotřebí aktivního výkonu ze strany této události, jehož výsledkem bude nová integrita oné události. K tomu je ovšem nezbytně zapotřebí toho, aby tu ona událost už byla, aby byla už započata, aby už měla příležitost si ustavit svůj „subjekt“ jako zdroj svých akcí a aktivit; nic podobného nemůže být provedeno zvnějšku a nemůže být ani žádným následkem něčeho vnějšího. A tak se dostává k dalšímu ze základních problémů, totiž jak může událost jako celek aktivně zareagovat na cokoli „vnějšího“, a tudíž jak může ustavit svůj subjekt (resp. jak se může taková událost ustavit jako subjekt). Po mnohých staletích, po více než dvou a půl tisíciletích se tedy takřka ústředním problémem především filosofickým (ale určitě ne pouze filosofickým resp. na rámec filosofických výzkumů omezeným, protože jde také o problémy teoretické fyziky, a to jak fyziky toho nejmenšího, tak fyziky toho největšího, ale také a stále víc o problémy biologie, zejména o problém organismu jako individua, jako celku, atd.) problém startu, počátku, zahájení, a to jak v jednotlivých případech, tak v případě veškerenstva. Tedy starý problém ARCHÉ, i když nutně nově uchopovaný a formovaný (i formulovaný).

(Písek, 081101-1.)